

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами X Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції
від 15 травня 2025 року)

Житомир – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

Кафедра філософії та політології

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. І. ПИРОГОВА**

Кафедра філософії та суспільних наук

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії**

**ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ «ІГНАТІАНУМ»
(м. Краків, Республіка Польща)**

Кафедра філософії культури та релігієзнавства

**ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ**

СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ

Житомирське відділення

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ

Житомирське відділення

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

*Збірник наукових праць
(За матеріалами X Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
від 15 травня 2025 року)*

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського
державного університету імені Івана Франка,
протокол № 11 від 30 травня 2025 р.*

Редакційна колегія:

*Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.*

Рецензенти:

Предко Олена, доктор філософських наук, професор, професор кафедри релігієзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Сидорук Тетяна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»;
Вітюк Ірина, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри журналістики та філософських студій Державного університету «Житомирська політехніка».

А 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики
сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир :
Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2025. 192 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників Х Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

Кобетяк А., Лук'янюк А.	
Євроінтеграційні процеси в Україні: стан, тенденції, перспективи.....	38-40
Трухманова С., Федорченко М.	
Пияцтво як соціальна проблема у повоєнний час (20-ті роки ХХ ст.).....	40-43
Огороднійчук Ю.	
Феномен відчуження в умовах глобалізації.....	44-47
Чаплінський Р.	
Людина у віртуальному просторі.....	47-48

3. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Требін М.	
Міжнародні конфлікти та їх врегулювання.....	49-51
Кобетяк А., Горецький А.	
Вплив дезінформації на результати виборів у демократичних країнах.....	51-54
Ковтун Н., Красільнікова А.	
Феномен воєнного мародерства у контексті культурно-цивілізаційної деградації.....	54-56
Кобетяк А., Хорунжий О.	
Постправда і технології як загроза демократії: трансформації політики в епоху постіндустріалізму.....	56-57
Кобетяк А., Попадейкін Д.	
Політичне життя та реклама в Ієтернеті.....	58-60
Кобетяк А., Рокитенець.	
Меми, ТікТок і політика: як працює нова мова політичної комунікації.....	60-62
Заглада В.	
Розвиток «інформаціональної» економіки у контексті забезпечення економічних і соціально-політичних потреб суспільства.....	62-66
Невинна Г., Боярин О.	
Економічні відносини Великої Британії та України: виклики в умовах російсько-української війни.....	66-68
Горохова Л., Корнійчук Н.	
Миротворча діяльність ООН в Україні.....	68-71
Заглада В., Грабчук А.	
Реакція міжнародних організацій на окупацію Криму та війну на сході України у 2014 році.....	71-74
Павлов В.	
Майбутнє у світлі викликів сьогодення.....	74-76
Заглада В., Рябчук В.	
Історико-культурні та ідеологічні фактори впливу на зовнішню політику України.....	76-78

Література:

1. Офіційний сайт Представництва ЄС в Україні. URL: <https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine>
2. Мережко А.Є. Євроінтеграція України: правовий аспект. Київ: Юридична думка, 2020. 121 с.
3. Пархомчук О. Політика європейської інтеграції України: досягнення та виклики. *Політичний менеджмент*. №5. 2022. С.17-21.
4. Аналітичні звіти Інституту світової політики та Центру «Нова Європа» (2022–2023 рр.).

Світлана Трухманова,

кандидат історичних наук, доцент;

Федорченко Максим

студент гр.8б 2-го курсу медичного факультету,

Вінницький національний медичний університет імені М.І.Пирогова

ПИЯЦТВО ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА У ПОВОЄННИЙ ЧАС (20-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

Вплив військових дій на соціальну поведінку та стан здоров'я населення є актуальним питанням сьогодення, для аналізу якого дослідники часто вдаються до історичних аналогій. Період 1920-х років привертає увагу насамперед наслідками української революції, військових дій та різкими змінами внутрішньої політики, які впливали на населення та його спосіб життя. Військові дії та невдачі революційних змагань 1917-1921 рр. негативно позначились на душевному та фізичному здоров'ї населення України та соціальних практиках повсякдення. До того ж громадяни відчували на собі подальші випробування під час змін політичного курсу більшовиків у 1920-х рр. та наслідки непродуманих експериментів. Житлова криза у містах, безробіття, інфляція, дорожнеча, злочинність, антисанітарія супроводжували повсякденне життя українського населення. Нестача предметів першої необхідності, реквізиції продовольства і голод 1921 р. підірвали й без того слабку довіру частини населення до більшовиків, до того ж повернення до ринкової економіки під час НЕПу остаточно знищило ілюзії прихильників радянського режиму, спровокувавши світоглядну кризу. Стан здоров'я населення був незадовільним, поширились інфекційні хвороби, педикульоз, захворювання нервової системи та ШКТ та ін. Негаразди викликали поширення

шкідливих звичок, в тому числі масового тютюнопаління та пияцтва, яке особливо згубно вплинуло на здоров'я населення.

Пияцтво вживається як розмовний термін для позначення явища частого надмірного вживання міцних алкогольних напоїв, яке здатне призвести до алкоголізму як хворобливої залежності. До причин феномену можуть відноситись також стани психологічної та економічної нестабільності, особистісної кризи, світоглядні зміни, соціальні розчарування, професійні проблеми, сімейні негаразди тощо.

Пияцтво та алкоголізм у західноєвропейській соціології розглядаються як форма соціальної девіації, що є наслідком відчуження особистості від суспільства, невизнання нею усталених норм та суспільних відносин, невдоволення своїм особистим, побутовим чи суспільним становищем. Натомість у Радянському Союзі домінувала думка, що причини пияцтва та алкоголізму тісно пов'язані з суспільно-економічними відносинами, з несправедливістю та жорстокою експлуатацією особи. Після більшовицького перевороту пияцтво розглядали як «рецидив», спадщину капіталізму та передбачалося, що більшість соціальних аномалій скоро зникне назавжди. Історія продемонструвала зворотні тенденції, тобто соціальна проблема пияцтва населення на початку встановлення радянської влади перетворилась у стійку суспільну ознаку в подальші роки.

Потрібно зазначити, що у військові та повоєнні часи 1920-тих років пияцтво швидко поширилось серед усього населення, включно з жінками і дітьми, чоловіки публічно демонстрували потребу в алкогольних напоях, випивали групами та поодиночі. Алкоголь вживався з метою зняття тривоги, страху, полегшення впливу стресу, розслаблення, зігрівання і покращення настрою. До переліку найчастіше вживаних алкогольних напоїв входили самогон (сивуха, первак), горілка чи спирт (спирт використовувався в медицині як антибіотик, знеболююче та антисептик, проте спрощення технології виготовлення та важкі умови життя населення сприяли його вживанню у розведеному стані).

Зарплати були низькими і нерегулярними. Наприкінці голодного 1921-го року робітник-металіст міг придбати на свій середньомісячний заробіток лише 3 кг житнього борошна та стільки ж м'яса. Частими були й крадіжки на підприємствах. Матеріальний стан населення України на початок 1920-х рр. також погіршився в зв'язку з інфляцією. Суттєво знецінились радянські грошові знаки. З січня 1918 р. по січень 1921 р. кількість паперових грошей, що знаходилися в обігу, зросла майже у 43 рази. Протягом січня – березня 1920 р. ціни на хліб підскочили з 12 до 60 крб. за 1 фунт [2, с. 50].

На початок 1920-х років на території України використовувались різні гроші: часів Російської імперії, Тимчасового уряду, УНР, іноземні гроші, радянські грошові знаки. Спробою врегулювати гіперінфляцію була грошова реформа 1922-1924рр., яка вводила в обіг нову, підкріплену золотом валюту – червінець.[3, с. 100]. Виникла також “криза розміну” через нестачу дрібних грошей. Робітники могли отримувати замість копійок спільний червінець на декількох осіб, яких іронічно називали “червінцевими колективами”. Гроші розмінювались в підпільних обмінниках, де приходилось сплачувати велику комісію. Частіше люди обирали колективне дозвілля на ці гроші, зазвичай в шинках, де вже витрачали не лише “колективний” червінець, але й власні кошти [2, с. 59].

До початку 1930-х рр. характерною рисою бюджету робітника була хронічна нестача коштів, за які можна було б придбати необхідне. Так, наприклад становище робітників Проскурівської паперової фабрики у 1924 р., які за сумісництвом займалися сільськогосподарською працею у власних господарствах, було «ще нічого», натомість найманих робітників з «прийшого елементу» – вкрай важким, деякі з них навіть не мали ніякого верхнього одягу та взуття. Фінвідділ констатував, що надходження податків було слабким, грошей немає, тому зарплата за квітень 1924 р. по всій Кам’янецькій окрузі не була виплачена взагалі. [5, с. 125]. Низький рівень життя як робітників, так й усього населення включно з представниками партійного апарату сприяв поширенню пияцтва у загрозливих розмірах. [5, с. 115].

Незважаючи на «сухий закон» (заборону продажу горілки), що діяв з 1921 по 1925 рр., в селах активно розвивалось самогоніваріння, чому сприяли необхідність сплачувати податки, проведення політики “ножиць цін”, зростання цін на предмети першої необхідності в порівнянні з ціною збуту продовольчих товарів та інші чинники. Самогон використовувався як елемент бартеру. 24 л самогону або 5 ц хліба коштував провіз лісу; за 10 л самогону привозили зруб для будівництва хати. [2, с. 78]. Самогон був простим у виготовленні і вигідним для збуту, оскільки коштував дешевше за «казенну» горілку. 40-градусна горілка коштувала 1 крб. 15 коп. за 0, 5 л, а самогон – від 40 коп. до 1 крб. у другій половині 1920-х рр. [2, с. 159].

Упродовж 1926-1932 рр., всупереч росту номінального значення заробітної плати робітників, реальна зарплата знижується приблизно на 68 %. Товарний голод, відсутність нормальних умов життєдіяльності призводили до примітивізації побуту населення, поширенню шкідливих звичок серед робітників, в тому числі пияцтва, особливо у портових та індустріальних містах. [3, с. 9] Найбільш вразливою категорією селянського населення, схильною до спивання, була біднота. З неї брали символічні штрафи за

проступки або правопорушення, тому що незаможники вважалися головною опорою радянської влади на селі. Тому заможні селяни доручали виготовляти самогон саме незаможникам, бідноті, забезпечували їх сировиною та оплачували частиною виготовленого самогону.[1, с.130]

Відповідно до підрахунків Центроспирту, у 1925/1926 економічному році лише селянське населення СРСР спожило 27,7 млн. відер 40-градусного самогону. Це становило майже половину всього обсягу спирту (перерахованого у 40 градусах), який накопичився на складах Російської імперії під час Першої світової війни. [2, с.156] Офіційна статистика констатувала суттєве зростання пияцтва та алкоголізму в Україні: обсяги споживання горілки з 1,5 млн. л у 1924 р. збільшились майже до 90 млн. л у 1928 р. [2, с.159]

Отже, руйнівні наслідки військових дій та важкий повоєнний період суттєво змінили життя населення України на гірше та негативно позначились на душевному та фізичному стані населення. Надмірне вживання алкоголю та поширення пияцтва у 1920-х роках виникли як стихійне явище. Основними чинниками, що впливали на зловживання алкоголем населенням були низький рівень життя, соціальна і політична напруга, економічна нестабільність, почуття розчарування та несправедливості, світоглядна криза.

Література

1. Іваненко В.В. Україна непівська: аналіз соціальних аномалій південного регіону. Донецьк: Вид-во ДНУ. 2006. 280 с.
2. Комар Є.Г. Соціальні аномалії у повсякденному житті населення УСРР 20-х рр. XX ст. Київ, 2015. 213 с.
3. Пиріг О.А. Місце грошової реформи 1922-1924 рр. у здійсненні нової економічної політики. Український історичний журнал Київ: «Наукова думка» 2000. №3. С.92-102
4. Трубенко О. М. Матеріально-економічне становище та умови праці робітників України (друга половина 1920-х – початок 1930-х рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України». Київ, 2001. 20 с.
5. Трухманова С.Л. «Соціокультурні та політичні процеси у містах Східного Поділля у 1920-х – на початку 1930-х рр.» Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2016. 236 с.